

Služebnost cesty jízdne (*servitus itineris*) je služebnost, s níž je spojeno právo s jedním neb více potahy na cizím pozemku jezdit (§ 492 o. o. z.). Služebnost tato zahrnuje tudíž též právo na cizím pozemku chodit, na koni (neb jiném zvířeti) jezdit neb se od lidí dáti nositi. § 493 o. o. z. zakazuje však služebnost cesty jízdne rozšířit na právo dobytek přes cizí pozemek hnáti. Konečně smí jen oprávněný obsah služebnosti vykonávat, vykonávání služebnosti osobami třetími je vyloučeno, poněvadž nesmí býti služebnost dále rozšířena. V souhlase s tím konstatuje rozh. ze dne 5. října 1881 č. 11335 sb. 8516, že jen služebnost stezky, nikoliv služebnost cesty jízdne, zahrnuje vykonávání služebnosti osobami třetími, naproti tomu je však ten, komu přísluší služebnost cesty jízdne oprávněn povoz dle svého uvážení obtížiti. Změna obtížení uchylující se od posavadního výkonu služebnosti cesty jízdne není rozšiřováním práva služebnosti (rozh. ze dne 6. února 1872 č. 545 sb. 4468).

Služebnosti.

I. Pojem.

Každý závazek od osoby na se vzatý jest více nebo méně rozsáhlým obmezením její svobodné vůle směřující k nějakému zmenšení jmění. Od obmezení tohoto druhu, která směřují k činění nebo konání, jest lišiti taková, která moc osoby tou měrou zmenšují, že se tato některého oprávnění nebo několika jich ve prospěch jiné osoby úplně vzdává. I záležejí tato oprávnění v tom, že neukládají osobě činění nebo konání nějaké, nýbrž naopak nějaké opomenutí. V této příčině lze pouze vlastnické právo obmeziti a ježto právo vlastnické zahrnuje v sobě oprávnění dvojího druhu, jsou také podle toho dva druhy obmezení. Pojímáť v sobě vlastnictví předně absolutní právo s podstatou i užitky věci dle vůle své vládnosti, za druhé absolutní právo každého jiného z toho vyloučiti; i mohou podle toho obmezení, postihnou-li jednu nebo druhou stránku, býti dvojího druhu: buďsi vzdá se vlastník ve prospěch druhé osoby práva ať s podstatou ať s užitky věci nakládati, jsa nucen pak snášeti vsáhání stejného obsahu druhou osobou do své vlastnické sféry, aniž jí může v tomto vsáhání brániti; nebo zaváže se vlastník, že opomene ve prospěch druhé osoby vykonávati některé oprávnění, vzdávaje se v té příčině volné dispozice se svou věcí. V prvním případě oprávnění vlastnicko vyloupne se takřka z obsahu práva vlastnického, aby se stalo předmětem samostatného práva, pročez máme tu formálně převod oprávnění vlastnického, v druhém případě jest tu pouze opomenuté vykonávání vlastnického oprávnění. Z toho jest vidno, že obmezení prvního způsobu čerpají svůj obsah z vlastnického práva, majíce jako toto stejný obsah, takže jest právě tolik obmezení vlastnictví, kolik jest hospodářských, prospěchu jiných osob sloužících, vlastnických oprávnění. Těmito obmezeními možno obsah vlastnického práva dokonce tou měrou ztenčiti, že vlastnické právo nemajíc pražádného obsahu, zachová si jediné abstraktní moc nad věcí. Taková obmezení jeví se právy na cizí věci a pokud vznikají nikoli převodem oprávnění vlastníkovu příslušejících, nýbrž novým zřízením jich, různí se od podobných práv, jež vznikají z poměrův obligacních. Obmezení vlastnického práva, která jakožto práva na cizí věci jako nová se zřizují, podrobují v jistých příčinách věc přímo panství oprávněného, na základě jehož tento může beze všeho přičinění vlastníkovu vykonávati své oprávnění v rámci svého práva na věcí dle své vůle a